

Porta incògnita - Valentí Puig

He tardat un mes a llegir aquest llibre. No perquè n'ajornés la lectura, ni menys encara per desgrat, sinó perquè la seva densitat demana un *tempo* lent; i també perquè em sabia greu acabar-lo. Els dietaris de Valentí Puig (Palma, 1949) inventarien els seus processos mentals, no les seves vivències. *Porta incògnita*, que recull els dietaris *Bosc endins* (1970-1979) i *Matèria obscura* (1980-1984), evita els temps morts i assoleix la fita més ambiciosa: la intensitat sostinguda.

Algunes reflexions d'aquests dietaris són intemporals, però la majoria responen a estímuls relacionats amb el recorregut vital de l'autor. Una estada a Irlanda, el resultat d'unes eleccions legislatives, un descens a la docència, l'arribada del bon temps o la mort dels pares donen peu a observacions i reflexions que són un prodigi de síntesi i estil. Valentí Puig té el rar talent de transformar l'experiència en un seguit de màximes irreductibles.

Entre els motius que recorren aquests anys, els més constants són el dilema entre vida activa i vida contemplativa, la salvaguarda de la solitud, la política com a geopolítica, la necessitat de la meritocràcia, la supremacia de la història per damunt de la ideologia, la necessitat de la maduresa, la distinció entre orgull i vanitat, Déu, l'art i el sentit del ridícul. El punt de vista conservador té efectes en el vocabulari, on apareixen paraules desterrades dels usos hegemònics: honor, esperit, disciplina, voluntat, sacrifici.

Sembla sensat sospitar que Valentí Puig ha passat pels tres estadis del culte del jo segons Barrès, que ell mateix esmenta en aquests dietaris: "Fugir dels bàrbars i recloure's al jardí secret personal; lectura d'obres capitals; compromís i acció política". No és la meua intenció, en aquest espai, discutir la ideologia que impregna aquest diari. És indubtable que l'anticomunisme de Valentí Puig a l'Espanya dels anys setanta té el mèrit del pioner. És igualment cert que l'aplicació de l'igualitarisme a la literatura ha donat resultats nefastos, però no estic segur que sigui adequat plantejar-se la política en termes de *happy few*: ara que hem aconseguit separar religió i estat, hauríem de mirar de destriar la política de la literatura, però també a la inversa.

Sensible però distant de qualsevol forma de sentimentalisme, íntim sense

obsenitats, lúcid fins a l'exasperació, analista quirúrgic, mestre de símils, humorista desprietat, domesticador de *maelströms*, Valentí Puig sorprèn i irrita, però al capdavant provoca més ànsia d'emulació que no pas rebuig. Els seus dietaris inclouen poesia, contes i assaig. Afegim-hi que la seva prosa, que el lector aviat es cansarà de subratllar, condensa una de les formes més civilitzades de la solitud.